

Tardor a Praga

La grisa i nostàlgica tardor de Praga es perfila com un decorat escènic de la fallida d'una de les fórmules de transició al capitalisme més neoliberal i compulsives de totes les assajades a l'Europa de l'Est. Les fallides fraudulentres, la corrupció i l'empobriment dels sectors socials més dèbils han fet esclatar la crisi. La República Txeca, governada des de la caiguda del comunisme per la dreta del primer ministre Václav Klaus, no ha pogut convertir-se, doncs, com pretenia, en el model alternatiu dels sistemes més gradualistes, vients a Hongria i a Polònia.

La crisi del neoliberalisme txec va tenir la primera expressió política la primavera del 1996, quan els socialdemòcrates històrics no vinculats als comunistes es van convertir en el primer partit de l'oposició en les eleccions parlamentàries. Al mateix temps la dreta governant perdia la majoria absoluta. Des d'aleshores Klaus ha hagut de fer autèntics malabarismes per continuar governant, i el juny passat va ser a punt de dimetir per causa d'una moció de censura que segons els sondatges tenia el suport d'una mica més de 50% de la població.

Els rebomboris electorals i parlamentaris es corresponen amb uns altres d'econòmics i socials. La inflació ha arribat a la barrera psicològica del

10%; el dèficit comercial s'ha disparat; la indústria txeca, la mateixa dels temps soviètics amb alguns canvis cosmètics, és incapaç de competir en els mercats internacionals. Tot plegat ha fet que la corona, la divisa ex-comunista més forta i orgullosa, s'hagi devaluat almenys un 10% i, segons els experts, encara vindran més daltabaixos, tot i les importants entrades de divises del turisme. El resultat immediat en un sistema que té tendència a aprimar al màxim les estructures de l'estat ha estat una retallada de pressupostos concretada en la congelació dels salaris dels treballadors públics i, per tant, un nou cop al que quedava de l'estat assistencial heretat del socialisme real.

Naturalment, els sindicats i l'esquerra han començat a mobilitzar una societat que durant més de cinc anys ha estat adormida, quasi hipnotitzada per l'espectacle de la febre del dòlar i del consumisme del "tot a cent". Ara, men-

tre proven d'acaparar dòlars i marcs per por que una sacsejada com la d'Albània no ensorri l'economia, els txecs veuen com ha quedat en no res aquell paradís promès del capitalisme popular. Els cupons de privatització repartits entre la població no han servit per fer que tothom fos accionista de la propietat estatal, al contrari: els cupons han estat acaparats per especuladors i mafiosos que s'han convertit en propietaris de fàbriques, comerços i immobles.

El final del somni va unit al naufragi del primer ministre Václav Klaus, el seu principal inductor. Amb fama de sec-

tari i arrogant, Klaus "decidí", l'any 1994, que la reforma txeca s'havia acabat, que s'havien posat les bases econòmiques i jurídiques, i que des d'aquell moment eren els mercats i la societat qui havia de "jugar" sense interferències de l'estat, reduït a la mínima expressió. No va tenir en compte que per a una societat depauperada com la txeca que acabava de sortir d'una dictadura col·lectivista, l'estat eren unes croses insubstituïbles que servien tant per sostenir els febles com per barrar el pas als depredadors.

De la mateixa manera que de jove havia abraçat la fe marxista-leninista, Klaus s'havia convertit a la veritat dels mercats a la llum dels manuals de Hayek i de Popper i de l'experiència de Margaret Thatcher. Una conversió que es va produir la tardor del 1989 quan els mani-

festants de la "revolució de vellut" passaven a la vora de les dependències de l'aparell econòmic comunista on ell encara treballava de funcionari. El seu error més greu ha estat d'aplicar el neoliberalisme com una veritat econòmica i com una cirurgia social amb la mateixa fe amb què els comunistes defensaven el materialisme dialèctic. Aquesta mena d'obcecació, Václav Klaus la comparteix, salvades les distàncies, amb l'albanès Sali Berisha.

L'únic contrapès que han tingut els txecs en aquesta etapa de miratge mercantilista ha estat l'humanisme pragmàtic i a vegades resignat del president de la república, Václav Havel, que més d'una vegada ha avisat que el capitalisme inevitable i necessari, i al qual tothom s'havia d'adaptar, no era un argument suficient per a justificar tant de sofriment com el que ell copsava als pobles txecs i pels carrers de Praga. ■

LLIBERT FERRI

"L'error de Klaus ha estat d'aplicar el neoliberalisme com una veritat econòmica i com una cirurgia social amb la mateixa fe i menyspreu de les altres idees amb què els comunistes defensaven el materialisme dialèctic."